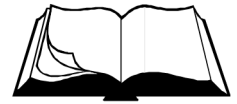

מִי יֵרֵם הַיָּהוָה

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

גליון 402 שאלות המצויות יומי בוגיפת הקורונה (י) ושאלות המצויות תמוז תש"פ

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

הברכה, הר"ז הפסק בשוגג ובדיעבד יצא.

נישוק בנו בבית הכנסת ע"ג מסכה

◀ **שאלה:** האם מותר לנשק את בנו בבית הכנסת כשעוטה מסכה, כיון שלא נוגע בפנים?

תשובה: אסור לאדם לנשק את בנו הקטנים בבית הכנסת כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת הקב"ה (רמ"א או"ח סי' צ"ח סעיף א'), וגם את בניו הגדולים אסור לנשק (ספר "אשי ישראל" פרק י"א ס"ק ס"ד בשם "אורח נאמן"). ולפי טעם זה אין לנשק אפילו אם עוטים מסכה, דהרי אסור להראות אהבה אחרת חוץ מאהבת המקום.

צירוף חולה קורונה לזימון

◀ **שאלה:** חולה קורונה יושב בצד אחד של השולחן, וכל יתר הסועדים מצדו האחר של השולחן, האם אפשר לצרפו לברכת זימון? **תשובה:**

א. כתוב בשו"ע (סי' קצ"ז סעיף ג') שלושה שאכלו כאחד אם כל אחד מקפיד לא לאכול מן השני, כגון שאחד כהן ואוכל תרומה, וממילא השני לא יכול לאכול ממנו, והשני שהוא ישראל אוכל פת עכו"ם שהכהן מקפיד לא לאכול, אי אפשר להצטרף ביחד לזימון.

ב. אבל אם הישראל אוכל פת רגילה, אפילו שהוא לא יכול לאכול תרומה של כהן, מ"מ כיון שהכהן יכול לאכול ממנו, מצטרף.

ג. ולפי"ז, חולה קורונה אע"פ שאחרים לא יאכלו מהפת שלו, כיון שהוא יכול לאכול מהפת שלהם (ובאמת מקבל מהם את האוכל), יש כאן צירוף לזימון.

ד. המנהג שחולה הקורונה הוא המזמן כיון שהוא הגורם לכך שיש כאן זימון, וכעין המבואר במשנ"ב (שם ס"ק ט"ז) שאם אחד אוכל גבינה ושנים אוכלים בשר מצטרפים, שהרי מי שאוכל גבינה יכול לאכול מלחמם, והמנהג שאוכל הגבינה מברך, כיון שהוא הגורם לזימון.

ה. וכל זה אם כל אחד אוכל מכלו, אבל אם אוכלים כולם ממתבח אחד, בכל אופן מצטרפים (רמ"א שם), ולכן בנד"ד שאוכל בביתו, לכוי"ע נחשב לצירוף, וכל אחד יכול לברך.

ברכה על תלמיד חכם ששובש מסכה

◀ **שאלה:** כשרואים גדול בישראל והוא עוטה מסכה, האם אפשר לברך עליו, או שמא היות שהוא מכוסה אין זו ראייה?

תשובה: מכיון שידוע מי הוא זה, בודאי שיש לברך עליו (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

בדיקת חוס בכותל המערבי או בבית חולים בשבת

◀ **שאלה:** בימים אלו מי שהולך לכותל המערבי בשבת, נבדק ע"י השומר במד חום דיגיטלי כדי לראות שאין לו חום והוא לא נגוע בנגיף הקורונה, וכן בכניסה לבתי חולים, האם יש איסור ללכת למקומות אלו (כשאינן פיקוח נפש), שהרי בגללו נעשתה מלאכה בשבת?

תשובה: אם השומר הוא ישראל בודאי שאסור, היות שאין פיקוח נפש להתפלל בכותל מערבי או לבקר חולה בבית חולים, ונמצא שהוא גורם ליהודי לחלל שבת (ועי' משנ"ב סי' שמ"ז ס"ק ז'), שגם לומר יש איסור לסייע לו לדבר איסור גם באופן שאין בו משום "לפני עור", כגון שבלעדיו היה יכול לעשות את האיסור, ודלא כש"ך יו"ד סי' קנ"א ס"ק (ו').

אולם אם הבדק הוא גוי היות והוא עושה כן משום הוראת המקום, וההולך לכותל או לבית החולים לא צריך לזה כלל, כי יודע שאינו חולה, מותר לו להיכנס היות שאין זה צורך שלו כלל ("שבט הלוי" חלק י' תש"י סי' שמונת לעבור מצלמות אם אין זה נוגע אליו כלל, וכן דעת הגר"ם קרליץ זצ"ל), ולכן מותר לכתחילה להיכנס למקומות אלו, ומעשה הגוי לא מתייחס אליו.

חתן וכלה עטויים מסכה

◀ **שאלה:** בגלל מצב הקורונה, אפילו בזמן החופה כולם לובשים מסכות, לפי הנחיות משרד הבריאות ולפי הוראת הגדולים מצריכים לעשות כפי הנחיות אלו ולשמור כמה שאפשר, וגם החתן וגם הכלה היו עטויים מסכות (לא שקופות), והפה והחוטם היו מכוסים בשעת

לע"נ

מרת רבינו שמריהו יוסף נסים קרליץ צוקול"ה נלב"ע כ"ג בתשרי תשי"פ

⊗⊗⊗⊗⊗

לע"נ

נשמה טהורה הנערה רחל ע"ה

בת יבדלחט"א הרב יהודה אריה הלוי דינר

נלב"ע כ"ה מרחשון תשי"פ

⊗⊗⊗⊗⊗

למה זה קרה? מה יהיה?

◀ **שאלה:** "למה הגיעה המגיפה, מה יהיה, איך נמשיך וכמה זמן נמשיך כך?"

תשובה: "למה" – גימטריה 75 (על העבר).

"מה יהיה" – גימטריה 75 (על העתיד)

והתשובה לשניהם היא "בטחון" – גימטריה 75, כלומר לבטוח ולסמוך על הקב"ה, ברוך ד' יום יום!

בפרשת לך לך (בראשית י"ב, ד') בתחילת הניסיונות של אברהם אבינו כתוב: "וְאֶבְרָם בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מִחָרָן", לכאורה פסוק זה מיותר, ומדוע התורה כתבה אותו? בא לרמוז באיזה כוח הצליח אברהם לעבור את כל הניסיונות, ע"י "שבעים וחמשי", שזהו הגימטריה של "בטחון".

קורונה תיהפך ל"קול רנה"

◀ בע"ה בקרוב במקום ה'קורונה' נזכה ל"קול רנה וישועה באֶהְלִי צְדִיקִים" (תהילים קי"ח, ט"ו).

חיוב נטילה לאחר בדיקת קורונה

◀ **שאלה:** האם צריך ליטול ידים לאחר בדיקת דם?

תשובה: כתב השו"ע (סי' די סעיף י"ט), המקיז דם צריך ליטול ידים, ע"י שם, אולם כל זה כשמקיז דם לצרכי רפואה, אבל המוציא דם לשם בדיקת דם אין לנו לחדש דבר מדעתנו, דבכל דברים סגוליים אין לך בו אלא חידושו (הגר"ש אויערבך זצ"ל "שולחן שלמה" רפואה ח"א עמ' קי"ב), וכמוכן כשמוציא דם לצורך תרומת דם, ובפרט שיש בזה משום "ישומר מצוה לא ידע דבר רע" (שם), וכל שכן בדם שנטף מפצע, בודאי אין מקום לנטילת ידים כלל, ואפילו אם נגע בדם (שם).

הנחת תפילין כשיש חשש שישרפו את התפילין

◀ **שאלה:** בארגנטינה הורו הרשויות שכל חפץ הנכנס לתוך מחלקות הקורונה בבית החולים חייב לעבור חיטוי, ומה שאי אפשר להעביר חיטוי ישרף. האם לחולה שנמצא שם אסור להניח תפילין, מכיון שידוע מראש שיש חשש לשריפת התפילין, או מכיון שעכשיו הוא חייב להניח תפילין, ואם אח"כ יצטרכו ח"ו לשרוף אותו, הוא יהיה אנוס בזה?

תשובה: כבר דנו בזה הפוסקים בזמנים שהיתה בהם מחלה מדבקת, וכתבו שלא יניחו תפילין (שו"ת "חזון נחום" ח"א תש"ו ושו"ת "דונב מישרים" להגאון מטשיבין זצ"ל ח"א תש"י צ"ט, ובשו"ת "אגרות משה" או"ח ח"א תש"ד-ה', ובשו"ת "מנחת יצחק" ח"ג תש"ג).

וכעין זה נחלקו הפוסקים באדם שהרופאים אומרים לו שאם יצום בצום גדליה לא יוכל לצום ביום הכיפורים, האם יעשה את המוטל עליו ויצום היום או שמחויב לחשוב גם על תוצאות המעשה, ויש לחלק שהתם צום גדליה הוא חיוב דרבנן, ואילו יום הכיפורים הוא חיוב דאורייתא, ולכן יש לוותר עכשיו על חיוב דרבנן, משא"כ בענין שריפת התפילין והנחת תפילין ששניהם דאורייתא, ע"י שם (עי' ספר "מקראי קודש" ימים נוראים, "אשל אברהם בוטשאש" סי' תר"ב), "הליכות שלמה" יום הכיפורים פרק ג' סעיף ב', "חוט שני" יום כיפור עמ' קס"ט).

הוסיף ענין רפואה באמצע "סלח לנו"

◀ **שאלה:** בעקבות מצב הקורונה, והמחשבה על כל החולים, התחיל בשמ"ע בברכת "סלח לנו אבינו... כי פשענו, כי קל-מלך רופא נאמן ורחמן אתה, ברוך אתה ד' חנון המרבה לסלוח", האם יצא יד"ח?

תשובה: עיקר הברכה היא הבקשה, דהיינו "סלח לנו... מחל לנו...", רק הסיום חסר כאן, ולא סיים סמוך לחתימה מעין החתימה. אמנם אין זה מעכב ולכן בדיעבד יצא בזה, ומה שהפסיק בשבח אחר באמצע

כיסוי ההינומה, והרי מבואר בשו"ע (אה"ע סי' י"ז סעיף כ"ד) שאי אפשר להכיר בן אדם ולהעיד עליו בלי לראות את המצח והחוטם, ואם כך העדים לא יכולים להכיר את הכלה ולא יכולים להעיד מי התחתנה, האם זה מעכב בדיעבד לקידושין?

תשובה: יש סוברים שהעדים חייבים לראות את פני הכלה לפני הקידושין ("פתחי תשובה" אה"ע סי' ל"א בשם המב"ט), והרבה סוברים שאין צריכים לראות את פני הכלה (שם בשם בנו המהרי"ט), וכן מרן ה"חזון איש" זצ"ל לא הצריך לעדים לראות את פני הכלה (הגר"ח קניבסקי שליט"א), ובפרט שאפילו אם רואים פעם אחת אחרי כמה דקות לא יכולים להבחין בינה ובין אשה אחרת הדומה לה (בעל "שבת הלוי" זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל), ועוד, אפילו אם לא רואה את פני הכלה, סו"ס יש עדות כללית על זו שמתקדשת (הגר"ח קניבסקי שליט"א בשם ה"חזון איש", וע"ע ספר "אפריון לשלמה" פרק ז' סעיף ד' "עמודי אפריון" סי"ק ו')

עדים עם מסכה

◀ **שאלה:** האם מותרים העדים לעטות מסכה בשעת הגדת עדות בבית דין, או בשעת ראיית חופה וקידושין בגלל מצב הקורונה, או שמא יש בזה חיסרון משום עדות שאי אתה יכול להזימה היות שלא יודעים מי הם?

תשובה: אין בזה חשש ומותר להם לכתחילה לעטות מסכה, ואין בזה חיסרון בעדים כלל (הגר"ב"ד פוברסקי שליט"א). ויש לכך כמה טעמים:

- א. עיקר ראוי להזימה הוא בשעת הגדת עדות ולא בשעת חלות קידושין.
- ב. לדעת כמה ראשונים עדות שאמ"ל זה דוקא אם זה חיסרון בגוף העדות כגון שהם טריפה (סנהדרין ע"ח), או עצם העדות שמעידים על אחד ואמ"ל לקיים בעדים במקומו (ע"י תוספות מכות ב'). לענין בן גרושה), אבל מה שיש חיסרון צדדי שלא רואים אותם, אין זה קשור לעדים כלל.
- ג. ו"א שלענין עדי קידושין, שאין צריך כלל עדות שיכול להזימה (ע"י רמ"א אה"ע סי' מ"ב סעיף ד', וב"פתחי תשובה" סי"ק י"ד בשם נ"ב).

להתנות מראש שלא יהיה דין מוחזק

◀ **שאלה:** בגלל המצב הרבה פעמים לא שולחים את הילדים לגן ויש בזה כמה דיני ספיקות אם חייב לשלם, ואם כבר שילמו אי אפשר לחייב להחזיר משום המוציא מחברו עליו הראיה. ומצד שני יש מקומות שדורשים תשלום בתחילת החודש, האם אפשר לשלם מראש על תנאי שאם בסוף יתברר שהוא פטור, מה שמשלם מראש הוא רק בתור בטחון על התשלום?

תשובה: אפשר להתנות כן מראש, באופן שעושה תנאי מראש אין לו דין מוחזק, ולא אמרינן בזה המוציא מחברו עליו הראיה, וחייב להתחיר את הכסף (ע"י "בית שמואל" אה"ע סי' ק"ז ס"ק א', ו"שער המשפט" סי' צ"ח ס"ק ב').

שאלות המצויות

קדושה ו'ברכו' באמצע ברכת "אשר יצר"

◀ **שאלה:** השומע קדיש או קדושה, והוא באמצע ברכת "אשר יצר", האם מותר לו לענות?

תשובה: ברכה קצרה כמו ברכת הפירות או ברכת המצוות אסור לענות בהם קדיש וקדושה, וכל שכן דאסור לענות 'אמני' על שאר הברכות, אבל ברכה ארוכה כמו ברכת ק"ש וברכת "אשר יצר" וכיוצא בזה מותר לתתחילה לענות קדיש וקדושה, ואמן ד"הקל הקדוש" ו"שומע תפילה" ("חיי אדם" כלל ה' סעיף י"ג).

מעריב או ברכת המזון

◀ **שאלה:** בחתונות שמתחילים את הסעודה מבעוד יום ומסיימים בלילה (כפי שמצוי בקיץ), האם יש להתפלל מעריב לפני ברכת המזון או לאחריה?

יסוד השאלה הוא, שהרי בשניהם יש מצוה דאורייתא, גם קריאת שמע וגם ברכת המזון, וא"כ צריך לדון איזה מהם תדיר יותר מהשני, שהרי תפילות מעריב מתפללים מדי יום ואילו ברכת המזון יש לפעמים שלא מברכים כלל ולפעמים מברכים מעטים ושלוש ביום אחד כגון בשבת קודש, א"כ מה נחשב יותר תדיר?

וכן יש לדון האם תלוי כל אחד לפי מה שהוא רגיל יותר, שאם רגיל בכל יום לאכול שתי סעודות, אצלו הוא תדיר יותר ממעריב, ואם רגיל לאכול סעודה רק בשבת יתפלל מעריב לפני ברכת המזון.

תשובה: כתב במשנ"ב (סי' י"ז ס"ק ב') בשם מהרש"ל שאם יש לו לברך "אשר יצר" וגם ברכה אחרונה, "אשר יצר" קודם שהוא תדיר, ע"י שם, והגם שיש אנשים שאכילתם תדירה יותר, מ"מ תדירות נקבעת לפי רוב העולם, ולא לפי כל אדם ואדם ("ביאורים ומוספים" שם בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א).

ולפי' בנד"ד יש לדון שהרבה אנשים לא מברכים ברכת המזון כל יום (מרן הגר"א"ל שטינמן זצ"ל נטל ידיו רק בשבת), ואצלם תפילות מעריב תדירה יותר, ויש הרבה אנשים שנוטלים כל יום בלי לחסר, וגם

שלוש פעמים בשבת, נמצא שברכת המזון תדירה יותר, וקשה להכריע בזה מהו מנהג העולם.

ויש להוסיף שהרי פליגי הראשונים אם קריאת שמע של שחרית וקריאת שמע של ערבית הם מצוה אחת או לא, דעת הרמב"ם (בפתיחה להל' ק"ש, וב"ספר המצוות") וה"חנינוך" (מצ' ת"כ), שהם מצוה אחת אבל דעת הרמב"ן (מובא ב"ספר החינוך"), וה"שאגת אריה" (סי' י"ב) שהן ב' מצוות נפרדות, ע"י שם. ולפי' הרמב"ם וה"חנינוך" מקיימים מצות ק"ש פעמיים ביום, ובדאי היא תדירה יותר (ע"י "שאגת אריה" סי' כ"א שדן בזה).

ולמעשה, המנהג לברך ברכת המזון לפני מעריב משום שברכת המזון היא חלק מהסעודה (ואפילו שתיית הכוס לאחר ברכת המזון הוא המשך הסעודה, ולכן יש נוהגים לשתות כוס ברכת המזון אפילו במוצש"ק), ולא חייב להפסיק את הסעודה משום תפילת מעריב, ויכולים קודם לברך ברכת המזון ואח"כ להתפלל מעריב.

וכן נוהגים בחו"ל שמתפללים מעריב של ליל שבת מבעוד יום אחר פלג המנחה, ובסוף סעודת שבת מברכים ברכת המזון ואח"כ אומרים קריאת שמע, והטעם כנ"ל מכיון שהתחיל את הסעודה בהיתר אינו חייב להפסיק, ורק לאחר ברכת המזון עם סיום הסעודה אומרים קריאת שמע.

אמנם אם יש חשש שלאחר שיברכו ברכת המזון ושבע ברכות, הרבה אנשים ילכו ולא יהיה להם מנין לתפילת מעריב, או שמא יש משפחה שישכחו מלהתפלל, בודאי יש להתפלל קודם.

(והאם תפילה היא הפסק באמצע הסעודה ע"י שו"ע סי' קע"ח סעיף ו' ובמשנ"ב שם).

מלוה מלכה בימי הקיץ

◀ **שאלה:** בימי הקיץ מאוד קשה לאכול סעודת מלוה מלכה במוצש"ק, האם יש איזו עצה לזה?

תשובה: כתב ה"באר היטב" (סי' ש' ס"ק א') בשם "אור זרוע" שאם ממשיך סעודה שלישית עד לאחר חשיכה אין צריך לאכול עוד סעודת מלוה מלכה, ע"י שם, וכ"כ ב"ערוך השולחן" (שם) בשם ה"אליה רבה" (סי' א'). וכתב ה"מטה אפרים" (סי' תר"ב סעיף מ"ז) שיכוון במחשבתו שרוצה שתעלה לו גם למלוה מלכה, וכתב ב"אלף המטה" (שם) ס"ק י"ח) שעפ"י רוב נמשכת הסעודה השלישית לתוך הלילה, לכן יש מסתפקים באכילת מיני תרגימא או פירות לאחר הבדלה, ע"י שם.

אולם ב"תורת שבת" (סי' ש' ס"ק א') וב"תהלה לדוד" (סי' א') כתבו שאינו יוצא יד"ח בזה במלוה מלכה, וכ"כ ב"כף החיים" (שם) ס"ק י"א) שעפ"י הסוד יש לעשות סעודה רביעית.

ואולי יש ליישב בזה את המבואר בגמרא (שבת ק"י"ח). מי שיש לו ביום השבת רק ב' סעודות יאכל רק סעודת שחרית וסעודה שלישית ולא יאכל מלוה מלכה, ע"י שם (ע"י ברש"י שם ד"ה אכליה בשבת), ולהנ"ל כיון שהוא שעת הדחק יכול לצאת יד"ח שניהם גם סעודה שלישית וגם סעודת מלוה מלכה בסעודה אחת.

ספק עם עברו שש שעות

◀ **שאלה:** אכל בשר ולא ברור לו אם כבר עברו שש שעות, האם מותר לו לאכול חלבי?

תשובה: יש סוברים כיון שהוא ספק דרבנן אפשר להקל (ספר "דברי שאול"), יש סוברים כיון שיש לו מתירין, מכיון שכאשר יעבור עוד קצת זמן בודאי יהיה מותר לאכול חלבי, ממילא חייב לחכות עד שבדאי יעברו שש שעות ("דרכי תשובה" סי' פ"ט ס"ק ה' בשם "יד יהודה"). ובעת צורך יש להקל ("בדי השולחן" שם ס"ק ח'), וכן נוטה "דרכי תשובה" (שם).

נפטר שכן בבנין שגר בו כהן

◀ **שאלה:** בליל שבת בברזיל נלב"ע שכן הגר בקומה העשירית בביתו, האם הכהן הגר בקומה השניה יכול לצאת מביתו וללכת לתפילה?

תשובה: אפילו אם כל הדלתות סגורות, מכיון שבמוצש"ק יוציאו את הנפטר דרך חדר המדרגות או המעלית למטה, נמצא שלפתח הבנין למטה עומד להגיע הנפטר, וכבר מעכשיו יש שם טומאת מת מדין "סוף טומאה לצאת" (ע"י שו"ע יו"ד סי' שע"א סעיף ד'), והכהן צריך להישאר בביתו עד לאחר שהוציאו את המת מהבנין, וצריך להיזהר לא לפתוח את דלת ביתו הפונה לחדר המדרגות, אלא רק אם הכהן נכנס לחדר פנימי בדירתו.

קניית דירה או רכב ממונס נכסים

◀ **שאלה:** האם מותר לקנות רכב או דירה ממונס נכסים, היות שהוא במחיר זול יותר מהרגיל, או שמא זה בגדר קונה מן הגנב?

תשובה: היסוד הוא שאם ממונס נכסים גבו ממנו עפ"י דין, כגון שהוא לא שילם את המשכנתא על הדירה, ובוה כתוב במפורש בחוזה שהבנקים יגבו את הדירה על חשבון חובו, או שכתוב בחוזה של מכירת הרכב שאם לא משלם יקחו את רכבו בתורת תשלום, אזי מותר לקנות מהם.

אבל לפעמים עושים גבייה על דירה או רכב וכדומה שלא כדן, שגובים אותו משום חוב אחר, ואז צריך דוקא גבייה עפ"י בית הדין, וא"כ אין רשות לקנות מהם, ולכן צריך לברר כל פעם מהי הסיבה שגבו ממנו את הנכס, ואז יש לדון בזה.